

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola

Fűkő Béla

A szobrokba kódolt világkép

*A látványt felépítő energetikai viszonyok a szobrászatban a
Ji King energetikai struktúráinak és interpretációinak tükrében*

DLA értekezés tézisei

Témavezető

Colin Foster DLA szobrászművész, egyetemi tanár

2022

Tartalom

A doktori kutatás fundamentuma	3
A hipotézis elméleti megközelítése	4
A dinamikus világrend ősképeinek megismerése, és a Ji king belső szerkezetének vizsgálata.....	4
A kutatás tárgya, a szobrász és a kozmikus jelentéstartalmak kapcsolata.....	5
A kozmikus jelentéstartalmak megfejtésének módszere.....	6
I. A hatos egység belsejében végbemenő áramlások folyamatának értelmezése.....	6
II. A trigramok egymáshoz való viszonyának értelmezése	6
III. Az időbeliségben megmutatkozó változás értelmezése	6
<i>III.1. A szoborarcú alapjel megalkotása.....</i>	<i>7</i>
<i>III.2. Jelenségvilág keltette megérzéseink változó vonalainak felismerése .....</i>	<i>7</i>
<i>III.3. Irányjel, avagy a tudatunkban kirajzolódott jövő mérlegelési lehetősége.....</i>	<i>7</i>
A látványt felépítő erőviszonyok szobraim kontextusában	7
Az őserők átminősülésének szintézise	8
Konklúzió.....	9
Válogatott források	10

A doktori kutatás fundamentuma

A dolgozatom alapját képezi az a hipotézis, hogy a szobrok, mint metafizikai üzenettel bíró élő szervezetek, a Ji king energiasztruktúráinak kontextusában is értelmezhetőek. Az eszmerendszer, melyre a tudatos gondolatok tartományán kívül eső, végsőkéig leegyszerűsített, érzékeken túlmutató szellemi vitalitást képviselő szobraim feltérképezései folyamán hivatkozni fogok, az az európaiól eltérő, az ősi keleti világnézetben és filozófiai szemléletben való jártasságot feltételez. Ezért elengedhetetlenül szükséges a jelrendszer ősképeinek és azok létrejöttének a megismerése és tartalmi értelmezése. Hiszem, hogy az élő bölcsélet tiszta fényében könnyebben megláthatjuk és értelmezhetjük szobraink létének értelmét. Hipotézisem alapja, hogy egy szoborként realizálódó, teremtési energiáktól átjárt élő matéria energetikai „jelkódját” intuiciós képességünk segítségével meg lehet rajzolni. Úgy vélem, hogy burokba zárt energiátöbbletem szobor léte és jövője a Ji king hexagramjainak ismeretében feltérképezhető.

Dolgozatom célja közel sem jóslatok megértésére épül. Kizárólag a taoizmusnak nevezett világnézet/filozófia eszmerendszerén keresztül megismerhető jelenségekben, szobrokban, tárgyokban megbúvó alapvető erőviszonyok szimbolikus leírását tartom irányadónak. Disszertációm fő rendeltetése az, hogy egy időt és elmélyültséget kívánó, látszólag letűnőben lévő világnézet szobrokban tetten érhető energetikai megnyilvánulásainak lehetőségére hívja fel a figyelmet. Véleményem szerint a szobrot nem lehet élettelen matériából teremtett tárgyként kezelni. Alkotásaim nem kívánják másolni az ősképekbe megmutató természeti jelenségek szintézisét, sokkal inkább a valóságba hatolnak energetikai intenzitásuk által. Ezt csak és kizárólag akkor tudom szobrászként érzékelhetővé tenni, ha a fentiekben leírt hipotézisemet saját szobraimon keresztül igazolom. Így energetikai modellként kezelem a formailag végletekig leegyszerűsített, csupán intuitív módon megragadható transzcendentális tartalmakkal felruházott spiritualizmus jegyében készült szobraimat.

A trigramok és hexagramok befogadásának érdekében igen csak el kell távolodnunk a XXI. századi Európa kultúrkörétől és szemléletétől. Nem feltétlen szükséges a keleti ember szemével látnunk a szobrokat, de intuíciónkon túl ismernünk kell a Ji king belső szerkezetét és a viszonylatok eszmerendszerében élő taoista szellemiségek gondolati gyökereit.

A hipotézis elméleti megközelítése

A szobor önmagában egy valóságos entitás. Ahhoz, hogy esetemben egy háromdimenziós tárgyat illetve tárgyegyüttest más aspektusból is szemlélhessek, el kell hagynom a már jól beidegződött narratívák ismétlését, és a már bevált formai megközelítések művészettörténeti kliséit. Azt a fajta koncepciót, amit általában a modern ember képvisel – mármint, hogy az anyag egy önmagában megkérdőjelezhetetlen, változásoktól mentes alkotói produktum – jelen esetben fel kellett adnom. Az elméletem fundamentuma a szellemi vitalitással teli szobrok bizonyosságába vetett hitem. Szobraimról mindvégig úgy szólok, mint burokba zárt energiátöbbletekről, és azt gondolom, ez nem hipotézis kérdése ebben a dolgozatban, hanem szemléleti alapállás.

Tehát szemléletünkben el kell jutnunk odáig, legalábbis most itt szobraim vizsgálatakor, hogy ami szilárdnak és megkérdőjelezhetetlen, érzéketlen tömbnek látszik, az valójában olyan, akár egy csendes halottnak vélt vulkán, ami formaként realizálódik szemünk előtt. A belseje azonban csupa lobogás, örvény és energiaáramlás. Változások szüntelen lobogása járja át a nyugodtnak és tömörnek látszó testet. A változások feszítő ereje valójában az intuitív befogadó tudatában realizálódik, csupán a kód, a megismerés jelentősége az, mi kiismerhetetlen. Kevés alkotót és befogadót érdekel hipervizuális korunk mindent felszínessé varázsló áramlatában a gondolatok teremtő ereje és evolúciós programja. A szobor egy dinamikus folyamat összessége. A szobrokban rejlő formajátékon túlmutató gondolati tartományok üzenetével, a szemlélő tudatában kiváltott ingerek lehetőségeinek bemutatásával érdemes érdemben foglalkozni. Tagadhatatlanul jelen van eme szobraimban és értelmezéseiknek mintájában a régi ázsiai gondolkodás magja, mégpedig a viszonyok filozófiája.

A dinamikus világrend ősképeinek megismerése, és a Ji king belső szerkezetének vizsgálata

A szobrok energetikai kibontásához tudnunk kell, hogy az áramló létpotencialitások világos és sötét erőbe mennek át, az erőkből elemek lesznek, és az elemek vonalak segítségével felírhatók; a vonalak formává válnak, és a forma által realizálódnak a változások világában.

Jelen esetben létpotencialítások rendszerének segítségével vonalstruktúrákat alkotunk. Trigramokat, ősképeket állítunk fel, amelyek valójában egyenes és folyamatos vonalak által realizált alaparchetípusok. A nyolc trigram/kua önmagával való szorzata adja a hatvannégy hexagramot, amelyek egy létpotenciál háló fonta formát eredményeznek. A hatvonalas képek, hexagramok építik fel a tudatunkban azt a tiszta felismerést, amit egy szobor befogadásakor pontosan megalkothatunk. Jelen dolgozatomban a szobor energetikai jelenségének tudatunkban realizált állapotát, esetleges változásainak lehetőségét és sorsszerűségének irányát vizsgálom. A szobor, amennyiben entitás, annyiban, mint teremtett természet, teremtőjéhez híven bizony sorssal is bír. A szobrászati jelenségek értelmezése némi alázatot követel tőlünk, értelmezőktől és befogadóktól. Paradigmaváltást kér a befogadóktól, ezáltal új rátekintési módot feltételez a háromdimenziós energetikai struktúrák/szobrok archetípusainak felismeréséhez. Amit nem tudunk cáfolni, de valójában nem is tudunk bizonyítani – ilyen az általam felvetett téma is –, annak megértésére egyetlen mód van: a megismerés. A távol-keleti filozófiáknak több ezer éves szövevényéből egyértelműen kiderül, hogy mindehhez a legkézenfekvőbb mód nem más, mint megpróbálni eggyé válni a jelenséggel.

A kutatás tárgya, a szobrász és a kozmikus jelentéstartalmak kapcsolata

Mint szobrász fontosnak tartom, hogy a XXI. század elejére megváltozott kortárs művészet paraméterei között, a hagyományos művészettörténeti megközelítéseket nem feledve, a tárgykultúrára, pontosabban a szobrászati jelenségek interpretálásának újabb aspektusaira is ráirányítsam a figyelmet. Már korai munkáimat is jellemezte az a kíváncsiság, ami a mai napig nem hagyott alább, mármint hogy a tudattalanból felmerülő archetípusok, a bennünk élő mítoszok milyen összefüggésben vannak velem, az én pszichémmel, és egyáltalán az egyetemes tudattalannal. Összefonódásokat fedeztem fel az általam készített tárgy és a bennem/tudatomban lejátszódó történések között. Minél inkább a kollektív tudattalant állítottam figyelmem középpontjába, annál inkább fontossá vált számomra, hogy azt a láthatatlan területet vegyem górcső alá, ami kívül esik a hagyományos és a modern tudományok látókörén.

Tudatunk kivetülései örvénylő energetikai aurát írnak maguk köré, melyek felírhatóak hatvannégy őskép egyenként hat változójának kombinációival. Mint azt már az előzőekben is éreztettem, a törvényszerűségek az átalakulások közben, a változás folyamatában érhetők a

legnyilvánvalóbban tetten. A Változások Könyvének világszemléletében nincs semmi, ami nyugalomban lenne, a nyugalom csupán két változás közötti átmeneti állapot. A szilárd képződmények mögött folyamatok vannak.

A kozmikus jelentéstartalmak megfejtésének módszere

A kód, melynek segítségével a kozmikus intelligencia természete megsejthető, a Ji king 64 jele.

I. A hatos egység belsejében végbemenő áramlások folyamatának értelmezése

A kölcsönhatás ebben a jelen belüli mozgásban úgy nyilvánul meg, hogy a szoborra vetített hatvonalas építményt felépítő trigramok/kuák között is olyan viszonyrendszerek vannak, amik további összefüggésekre világítanak rá. Amit reprezentálnak, az a mélyebb értelmezések szempontjából nagyon fontos, de csupán említés szintjén használom a szobrok értelmezésekor.

II. A trigramok egymáshoz való viszonyának értelmezése

A három vonalból álló ősjelek kölcsönhatása által keltett mozgás abból is adódik, hogy a két trigram ötféleképpen is viszonyulhat egymáshoz. A létpotenciál háló fonta forma megértése miatt fontos a kölcsönhatások lehetséges módjainak megmutatása a dolgozatomban említett szobrok tükrében.

III. Az időbeliségben megmutatkozó változás értelmezése

A szobraim által képviselt energetikai háló öskép adaptációja az időbeliségben megmutatkozó változások alapján a leginkább értelmezhető. A változó vonalak legmeghatározóbb formában mutatnak rá a tudatunkban vélhetően kibontakozó meditatív képre. Amennyiben a hexagram valamely vonala változik, abban az esetben az alapjelből, amit több interpretációban gyökérjelnek is neveznek, egy másik jellé alakul, amelyet irányjelnek, illetve az említett fára kivetített természeti metaforához hasonlóan rügyjelnek nevezünk. Valójában három állapotról beszélünk, ami időben is tisztán elkülönül.

III.1. A szoborarcú alapjel megalkotása

Az alapjel az a hatos egység, amit egy energetikai jelenség mögé rajzolunk. Az az általunk vélt struktúra, ami szoborként realizálódik tudatunkban.

Az alapjel látszólagosan maga a múlt, de ez a kijelentés félreértések sorozatát vonhatja maga után. Jelen kontextusban a szoborként realizált energetikai jelenségünk inspiráció láncolatok kényszerítette döntéseknek a következménye. Az alaphexagram, amit megalkotunk, az valójában a korábbi döntések által meghatározott jelen.

III.2. Jelenségvilág keltette megérzéseink változó vonalainak felismerése

Amennyiben változók jelenlétét véljük felfedezni alapjel felépítésünkben – amit egyébként szintén mi rajzolunk fel, pontosabban mi érzékeljük azon a szinten, ahol a tényleges történéseket véljük –, annyiban utána kell járnunk a vonalak interpretációinak, illetve az energiasztruktúrát felépítő szintek kapcsolatrendszerének.

III.3. Irányjel, avagy a tudatunkban kirajzolódott jövő mérlegelési lehetősége

A változás eredménye a jelen idő méhében formálódó jövőre mutat rá. Esetünkben azonban „a jelenben meglévő jövő” azon tudatfunkciók mozgásából adódó eredményekre mutat rá, melyek a látvány alap IDEÁ-ját értelmezik, és mintegy a tudat mélyének archetípus üledékéből kiemelve az esszenciális tudást felépítik, és ezáltal jön létre a metafizikai üzenet jövőbeli képe.

A látványt felépítő erőviszonyok szobraim kontextusában

Nomenisztikus szobraim, bármennyire is a vezetéknevemben előforduló matériák szószerinti ómenségére is utalnak, nem feltétlenül állnak mindig és mindenkor alkotói tevékenységem eszmei középpontjában.

A bambusz és a kő kölcsönös, sokszor egymást feltételező erőviszonyainak megtapasztalása már akkor felkeltette érdeklődésemet, amikor nomenisztikus jelentőségéről még mit sem tudtam. A *kő* nekem sohasem valamiféle statikus, szilárd matéria volt, sokkal inkább egy dinamikus folyamat pillanatnyi állapotának megtestesülése. Történésekkel, változásokkal teli, a természet törvényei által némaságra ítélt valóságos entitás.

Természetesen nem statikai kísérlet miatt konstruáltam meg nomenisztikus szobraimat, hanem a viszonyok filozófiájának eszmerendszerét akartam a legletisztultabb geometriai struktúrák által felmutatni. A *fű* és a *kő*, az organikus és a geometrikus, az eszme és a valóság közötti egyensúly mind olyan szubsztanciális tartalmak/jelenségek, melyeket a doktori dolgozatomban mint meditációs objektumot, mint realizálódott mentális modellt vizsgálok. A Ji king taoista eszmerendszerének dinamikus világrend analógiái szempontjából fontosnak tartom, hogy nomenisztikus szobraim példáján keresztül interpretáljam a viszonyrendszerek filozófiáját. Ha már hiszünk a változások törvényszerűségében, akkor az ideával való azonosulás feltétlenül szükségeltetik ahhoz, hogy akár egy orientalista, akár egy szobrász a keleti szöveget illetve szemléletet hitelesen tudja interpretálni egy nyugati ízlésű alkotónak, illetve olvasónak.

Az őserők átminősülésének szintézise

Az elméleti kutatásaim eredményét nem csupán saját szobrászati alkotásaim letisztultabb megértésében látom, hanem abban, hogy a szellemi vitlaizmus jegyében született alkotások esetében is sikerült megtapasztalnom azt a szubsztanciát, mint amelyből a Ji king ősképei is erednek. A kozmikus jelentéstartalmak ott vannak a teremtményekben és kivetüléseikben. Kigyós Sándor szobrászművész *Gömb és Hasáb* (1971–72) című alkotásának energetikai struktúráját fontosnak tartottam az *időbeliségben megmutatkozó változás értelmezése* és a *hatos egység belsejében végbemenő áramlások folyamatának értelmezése* szempontjából is elemezni. A *Gömb és Hasáb* című alkotásnak filozófiai tartalma magáért beszél, az szerintem nem vitás, de mind spirituális, mind pedig formai szemponton túl a hipotézisem elméleti megközelítésével az alkotóhoz, magához is közelebb kerülhattünk. Bizonyosságunkban megerősítve, hogy a teremtményeiben és kivetüléseiben akarva akaratlan mindig ott az alkotó.

Konklúzió

Íme, egy közel sem átfogó kép a transzcendens tartományok természetének kódolt megnyilvánulásáról. A kód, melynek segítségével a kozmikus intelligencia természete a szobrokban megsejthető, a Ji king 64 jele. Az alapgondolat, melyből kiindultam az az, hogy ha a szobor valódi sorssal bír, akkor sorsfordító erejének hatása a befogadó tudatában kell megmutatkozzon.

Az új rátekintési mód megismerése által nem lesz egy szobor vagy szoboregyüttes művészettörténeti, kultúrtörténeti feltérképezése jobb, hatékonyabb, mi több eredményesebb, de segíti mind a befogadót, mind a művészeti látvány felépítésének szakértőit az örökké változó világ folyamatainak taoista tanítások általi megismerésében. Az új látásmód segítheti az intuíciót összekötni a racionalitással. A változások törvényszerűségének figyelemmel követése akaratlanul segít összekötni a szellemiséget a tudománnyal és a művészettel.

Válogatott források

- Balas, Edith – Passuth Krisztina: *Brâncuși és Brancusi*. Budapest : Noran, 2005.
- Bencsik István: *Bencsik: [munkák] = [works] : 1953–2010 : [Pécsi Galéria, ... 2010. október 22 – november 21.]*. Pécs : Pécsi Galéria és Vizuális Művészeti Műhely, 2011.
- Bodrogi Tibor (szerk.): *Törzsi művészet 1–2*. Budapest : Corvina, 1981.
- Changeux, Jean-Pierre: *Agyunk által világosan: A neuronális ember, avagy az agykutatás keresztmetszete*. [Budapest] : Typotex, 2000.
- Dempsey, Amy: *A modern művészet története*. Budapest : Képzőművészeti Kiadó, 2003.
- Dürckheim, Karlfried: *A nyugalom japán kultusza*. Budapest : Szenzár, 2000.
- Festing, Sally: *Barbara Hepworth: a life of forms*. London ; New York, N.Y. : Viking, 1995.
- Fűkő Béla: *Fűnek hamva, kőnek pora*. Pécs : [S. n.], 2013.
- Héjjas István: *A keleti vallások filozófiája és világgépe : A kínai, a védikus és a buddhista bölcseségek üzenete*. [Budapest] : Anno Kiadó, 2007.
- Ji Csing: *A Változás Könyve : Egy ősi kínai jóskönyv*. Fordította és összeállította: Beöthy Mihály – Dr. Hetényi Ernő. Budapest : Háttér Lap- és Könyvkiadó, 1989.
- Ji king I–III*. Fordította és a kommentárokat írta: Karátson Gábor. Budapest : Q.E.D., [2003.]
- Ji King : A változások könyve I–II. A Richard Wilhelm változat*. Fordította: Pressing Lajos. Budapest : Orient Press, 1992.
- Jung, Carl Gustav: *A nyugati és a keleti vallások lélektanáról*. [Budapest] : Scolar, 2005.
- Keserü Katalin (a bev. tanulmányt írta és a kötetet szerk.): *Kigyós*. Pécs : Baranya M. Kvt., 1989. (Pannónia könyvek)
- Lao-ce: *Tao te king*. [Budapest]: Cserépfalvi, 1990.
- Liu Ji-ming: *Taoista Ji king*. Budapest : Szenzár, 2006.
- Marzona, Daniel: *Minimal art*. Köln : Taschen; Budapest : Vince Kiadó, 2006.
- Mireisz László: *A taoizmus és a Ji King*. [Budapest] : Vízom, 2006.
- Moore, Henry Spencer: *A szobrászatról*. [Budapest] : Helikon, 1985.
- Nietzsche, Friedrich Wilhelm: *Emberi, nagyon is emberi I-II*. [Budapest] : Cartaphilus, 2008-2012.
- Nietzsche, Friedrich Wilhelm: *A vidám tudomány : "la gaya scienza"*. Máriabesnyő : Attraktor, 2018.
- Ni Hua-Ching: *I CHING: A Változások könyve és a változatlan igazság*. Budapest : Lunarimpex, 2006.

- Ni Hua-ching: *TAO : A leheletfinom, egyetemes törvény*. [Budapest] : Lunarimpex, 2004.
- Read, Herbert: *Arp*. [Budapest] : Corvina, [1973].
- Read, Herbert: *A modern szobrászat*. [Budapest] : Corvina, 1968.
- Sári László: *Dilettánsok történelme: Honnan ered nyugat és kelet elhibázott viszonya?*. [Budapest] : Corvina, 2019.
- Sciola, Pinuccio: *Pietre sonore = Sound stones = Zenélő kövek*. Szentendre : Művészetmalom, 2002.
- Spinoza, Baruch de: *Etika*. Budapest : Osiris, 1997.
- Szun-ce: *A háború művészete*. Budapest : Helikon, 2015.
- Swaab, Dick: *A kreatív agy: Hogyan hat egymásra az ember és a világ*. [Budapest] : Libri, 2017.